

PREFACE

On June 17-19, 1998 an international seminar titled „The Function Control in the Global Information Infrastructure“ took place in Vilnius at the Martynas Mažvydas National Library of Lithuania. It was organized together with the IFLA UBCIM Core Programme and IFLA UNIMARC Permanent Committee.

Given the superabundance of information on the Internet, how can the lessons of traditional bibliographic control be applied to digital documents and files? In what ways can cataloguing and indexing assist in making electronic information more accessible? Is there a room in the Internet for the organizational strategies of librarianship, nourished for over a century with printed and other materials? These questions formed the background for an International Seminar at the Martynas Mažvydas National Library of Lithuania in Vilnius, June 17-19, 1998. Entitled „The Function of Bibliographic Control in the Global Information Infrastructure“, the seminar drew nearly 70 participants to Vilnius from Belarus, Croatia, Estonia, Finland, Great Britain, Latvia, Lithuania, the Netherlands, Norway, and the United States. Sponsored by the IFLA Core Programme on Universal Bibliographic Control and International MARC (UBCIM), IFLA Permanent UNIMARC Committee, National Library of Lithuania, Lithuanian Ministry of Culture, Open Society Fund - Lithuania, the Information and Documentation Centre of the Council of Europe, the Open Society Institute, the British Council, and the American Embassy in Lithuania, participants got acquainted with thirteen papers addressing the fundamental issues related to bibliographic control of electronic information and took part in four different workshops. Marie-France Plassard, head of the IFLA UBCIM program and Edward J. Valauskas, chair of IFLA Division of Special Libraries acted as moderators for the Seminar and its deliberations. The generous hospitality of the host library, the National Library of Lithuania - and especially its Director, Dr. Vladas Bulavas, Deputy Director Regina Varnienė, and their staff - was very much appreciated by all participants.

The tone for the Seminar was set by the keynote paper by Stuart Ede of the British Library, „Digital Indigestion: Is There a Cure?“. The future for libraries will include an abundance of information in a rich variety of forms, including paper, digital, video, and audio. How will libraries make all of this diverse information accessible, asked Stuart Ede, given the current state of bibliographic standards? Review papers by Olivia M.A. Madison of the Library of Iowa State University on functional requirements for bibliographic records and Liv Aasa Holm of Oslo College on authority control provided the bibliographic boundary conditions for issues surrounding electronic information. Gordon Dunsire of the Library of Napier University and Edward J. Valauskas of Internet Mechanics examined the special problems of Internet-based files and documents.

Technical sessions examined in detail metadata, UNIMARC and experiments to bring some degree of control to the chaos of digital information. Alan Hopkinson of the Library at Middlesex University and Juha Hakala of the Library of Helsinki University discussed MARC and metadata. Brian Phillip Holt of the British Library provided a lively analysis of UNIMARC on the World Wide Web and Project UseMARCON, while Mirna Willer of the Croatian National and University Library analyzed current work on the revision of UNIMARC Authorities. Trudi Noordermeer of the National Library of the Netherlands examined Project BIBLINK, an effort to link publishers of electronic information and bibliographic agencies. Liv Aasa Holm looked at the results of the ONE Project, a means to link bibliographic services in Europe via Z39.50. Regina Varnienė of the National Library of Lithuania gave an overview of bibliographic control in the Baltic states in the context of various integrated library systems. On the final day of the Seminar, workshops treated SGML, metadata, UNIMARC/Authorities, and the Internet.

Marie-France Plassard,
Mirna Willer

UDK 022.9
025.4.036:004.78

Skaitmeninės informacijos nevirškinimas - ar yra vaistų?

Stuart EDE

Britų biblioteka, GB - Boston Spa, Wetherby, West Yorkshire LS 23 7BQ, el. paštas: stuart.ede@bl.uk

Konferencijos organizatorių tikslas buvo apžvelgti bibliografinės apskaitos situaciją pasaulio informacijos infrastruktūroje. Tai labai sudėtingas uždavinys, kadangi šios srities veikla yra be galo įvairi. Sprendžiant jį buvo nemažai padaryta ir daroma. Vien dėl veiklos sferos platumo neįmanoma jos visos apimti, todėl pateiksiu visų pirma savo požiūrį į bibliografinę apskaitą šiame kontekste. Tai neišvengiamai iškels daugiau klausimų negu duos atsakymų, tačiau šios konferencijos tikslas ir yra aptarti klausimus.

Bibliografinė apskaita besiplečiančioje elektroninėje terpėje yra labai sudėtinga. Tiesą sakant, antraštė „Skaitmeninės informacijos nevirškinimas - ar yra vaistų nuo jo?“ atspindi savijautą, kad esame užverčiami informacija per WWW ir kitus kanalus. Informacija - pagrindinis bibliotekų maistas, ir ji vis labiau pripažįstama kaip postindustrialinio pasaulio duona ir sviestas, tačiau mes visi žinome, kiek nemalonūs gali būti piktnaudžiavimo malonumais padariniai.

Internetas ir WWW yra milžiniškas žingsnis pirmyn, jis neišmatuojamai išplėtė galimybes gauti informaciją. Tačiau jau pati tinklo sėkmė kelia bibliotekoms problemą, kaip geriau įkomponuoti jį į savo vartotojų aptarnavimo informacija strategiją.

Kas yra vartotojai?

Prieš rengdama savo strategiją kiekviena biblioteka turi išsiaiškinti, kas yra jos vartotojai. Paviršutiniškai galvojantis gali sakyti, kad tai žmonės, kurie dabar įeina pro duris, o jų ypatybės skiriasi priklausomai nuo bibliotekos tipo. Tačiau tai rodytų, kad jis nesuvokia esminių dalykų, nes radikalūs informacijos infrastruktūros pokyčiai turėtų paskatinti bibliotekas peržiūrėti savo vaidmenį ir tuos, kam jos tarnauja, bei pripažinti, kad yra didžiulės galimybės išplėsti vartotojų ratą.

Akademinių bibliotekų klientūra yra lengvai nuspėjama: tai studentai ir dėstytojai. Kadangi vyksta mokslinis bendradarbiavimas su privataus sektoriaus kompanijomis, kai kurie akademiniai vartotojai teikia paslaugas komercinėms organizacijoms, o didėjantis bendradarbiavimas su kitomis akademinėmis institucijomis reiškia, kad skaitytojų

ratas neapsiriboja vien institucijos, kuriai priklauso biblioteka, personalu. Nors bendrasis vartotojų profilis turėtų išlikti toks pat, jų poreikiai gali žymiai pasikeisti. Mokymo metodų pasikeitimas, didesnis dėmesys savarankiskam mokymuisi kai kuriose valstybėse iškelia didesnius reikalavimus akademinėms bibliotekoms, ypač kai Internetas ir WWW atskleidžia vartotojams prieinamas medžiagos turtais.

Viešųjų ir nacionalinių bibliotekų vartotojus apibrėžti yra dar sudėtingiau. Spartus komunikacijos technologijų tobulėjimas ir greitas prieigos per Internetą plitimas versle, mokyklose ir namuose teikia galimybę iš daug toliau prieiti prie bibliotekos fondų ir paslaugų. Nuotoliniai vartotojai gali turėti kitokių informacijos poreikių, kuriuos gali tenkinti biblioteka, o tai vis labiau keis ir pačios bibliotekos pobūdį. Pavyzdys gali būti Britų biblioteka, kuri šiuo metu peržiūri savo strategijas. Vienas iš klausimų, numatomų užduoti Didžiosios Britanijos bibliotekų bendruomenei, yra susijęs su galimu jos vaidmeniu, vis didėjant finansiniams suvaržymams. Pavyzdžiui, ar ji turėtų sutelkti dėmesį į mokslininkų elitą, sėdintį skaityklose, ar turėtų siekti apimti daug platesnę auditoriją, suteikti savo turtams skaitmeninę formą, įvesti juos į tinklą ir teikti paslaugas, kurios paremtų Didžiosios Britanijos vyriausybės švietimo programą, skatinančią teikti paslaugas mokykloms ir nuolatiniam suaugusiųjų švietimui? Tai nebūtų sprendimas „arba - arba“, tačiau jei būtų surasta pusiausvyra, tai turėtų esminės reikšmės paslaugų tobulinimui.

Daugelis kitų bibliotekų irgi turės sau užduoti šį esminį klausimą.

Ką mes vadiname elektroniniais resursais?

Tolimesniam nagrinėjimui būtų naudinga priimti apibendrintas kategorijas, kurias Britų biblioteka naudojo siekdama, kad Didžiosios Britanijos privalomojo egzemplioriaus įstatymas apimtų elektroninius ir kitus nespausdintus leidinius. Britų biblioteka mano, kad patogiausia yra skirti elektronines publikacijas į dvi dideles klases: apčiuopiamų (hand - held) ir neautonominių (on-line). Apčiuopiamų publikacijų kategorija yra savaimė suprantama ir apima